

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

Γράφει ο Αντώνης Αμπατζής → ampandonis@gmail.com

ΕΘΝΟΚΡΑΤΟΣ

Πώς θα μας επηρεάσει το αποτέλεσμα των αμερικανικών εκλογών

Για το φαινόμενο του εθνικισμού δεν είναι μεγάλο διάστημα που μέσα από αυτήν εδώ την στήλη έχω ξαναφερθεί. Και όχι στο μακρινό παρελθόν. Αρχές Ιουνίου είχα αναφέρει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα αλλά και την προέλευση του. Επίσης είχαν παρουσιαστεί και οι ομοιότητες και διαφορές σε σχέση με τον όρο παγκοσμιοποίηση και πώς το ένα επηρεάζει το άλλο. Όλα αυτά πολύ πριν το αποτέλεσμα των αμερικανικών εκλογών για το οποίο σχεδόν όλοι προεξοφλούσαν την νίκη των δημοκρατικών, όπως και εγώ. Τα αποτελέσματα όμως ήρθαν και διέψευσαν τα πάντα και τώρα αυτήν την στιγμή την προεδρία πρόκειται να την αναλάβει ο αρχηγός των ρεπουμπλικάνων ο κος Τράμπ, με τις ακραίες φιλολαϊκές υποσχέσεις και με τον πιο ακραίο τρόπο παρουσιάσεις αυτών των ιδεών, τις οποίες θέλει να εφαρμόσει προκειμένου να κάνει το αμερικανικό έθνος ξανά δυνατό.

Η εκλογική ήττα της Χίλαρι Κλίντον από τον Ντόναλντ Τραμπ αποτελεί ένα ορόσημο, όχι μόνο για την αμερικανική πολιτική σκηνή, αλλά για ολόκληρη την παγκόσμια τάξη. Φαίνεται πως εισερχόμαστε σε μια νέα εποχή λαϊκιστικού εθνικισμού, στην οποία η κυρίαρχη φιλελεύθερη τάξη που συγκροτήθηκε από την δεκαετία του 1950 και έπειτα δέχεται επίθεση από θυμωμένες και ενεργοποιημένες δημοκρατικές πλειοψηφίες αλλά και λαϊκές μάζες. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο Τράμπ βγήκε νικητής με την ψήφο του αμερικανικού λαού.

Ο κίνδυνος να ακολουθήσουμε και να πέσουμε σε έναν κύκλο που θα οδηγήσει τον κόσμο σε ένα πεδίο πάλης ανταγωνιστικών και οξυμένων εθνικισμών είναι τεράστιος και αν συμβεί, θα πρόκειται για ένα σταυροδρόμι τόσο σημαντικό, όσο και η πτώση του τείχους του Βερολίνου το 1989.

Το γεγονός στο οποίο θα πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη βαρύτητα είναι ο τρόπος με τον οποίο κέρδισε ο Τραμπ. Και πράγματι έχει αποκαλυφθεί πλέον η κοινωνική βάση που έχει αρχίσει να κινητοποιείται. Μια ματιά στον εκλογικό χάρτη δείχνει πως η στήριξη στην Κλίντον περιορίστηκε γεωγραφικά στις πόλεις στα παράλια των ΗΠΑ, στις πλούσιες δηλαδή πολιτείες, σε αντιδιαστολή με την ύπαιθρο και τις μικρές πόλεις να ψηφίζουν μαζικά Τραμπ.

Οι πιο αναπάντεχες ανατροπές έγιναν με τη νίκη του στην Πενσυλβάνια, το Μίτσιγκαν και το Ουϊσκόνσιν, τρεις βόρειες βιομηχανικές πολιτείες που στις τελευταίες εκλογές ήταν σταθερά δημοκρατικές. Η Κλίντον δεν μπόρεσε καν στον κόπο να εμφανιστεί προεκλογικά στην τελευταία. Ο Ρεπουμπλικάνος κέρδισε επειδή κατάφερε να πάρει με το μέρος του τους εργατές των σωματείων που είχαν δεχθεί πλήγμα από την αποβιομηχανοποίηση, υποσχόμενος να «κάνει την Αμερική μεγάλη ξανά» αποκαθιστώντας τις χαμένες θέσεις εργασίας.

Κατά διαβολική σύμπτωση το έχουμε δει να συμβαίνει αυτό και στο πρόσφατο παρελθόν. Και ας αρχίσουμε από την Αγγλία, το αποτέλεσμα του Brexit, όπου οι υπέρμαχοι της εξόδου ήταν αντίστοιχα συγκεντρωμένοι στην ύπαιθρο και σε μικρές πόλεις εκτός Λονδίνου. Ισχύει επίσης και στη Γαλλία, όπου οι ψηφοφόροι της εργατικής τάξης ψηφίζουν το Εθνικό Μέτωπο της Μαρίν Λεπέν, όταν οι γονείς τους και οι παππούδες τους ψηφίζαν κομμουνιστικά ή σοσιαλιστικά κόμ-

Ο νέος πλανητάρχης

ματα. Αλλά ας δούμε και άλλες χώρες έξω από αυτόν τον καθαρό «δυτικό άξονα» για να δούμε ότι αυτός ο νέος όρος, «λαϊκιστικός εθνικισμός» είναι ένα πολύ πιο ευρύ φαινόμενο από αυτό που νομίζουμε.

Ας πάμε στην Ρωσία. Ο Βλαντιμίρ Πούτιν παραμένει ελάχιστα δημοφιλής μεταξύ των μορφωμένων ψηφοφόρων σε μεγάλες πόλεις όπως η Άγια Πετρούπολη και η Μόσχα, αλλά έχει τεράστια στήριξη στην υπόλοιπη χώρα που είναι ως επί το πλείστον αγροτική. Αλλά μην πάμε και πολύ μακριά σε ότι αφορά την Ελλάδα και για τον γείτονα της, Τούρκο πρόεδρο Ρεσέπ Ταγίπ Ερντογάν ισχύει ακριβώς το ίδιο. Έχει μια ενθουσιώδη βάση στήριξης στη συντηρητική κατώτερη μεσαία τάξη συμπληρωμένη και με θρησκευτικά ιδεώδη. Και για τον Ούγγρο πρωθυπουργό Βίτορ Όρμπαν, ισχύουν ακριβώς τα ίδια χαρακτηριστικά, είναι δημοφιλής οπουδήποτε αλλού εκτός της πρωτεύουσας Βουδαπέστης.

Η κοινωνική τάξη, που δεν ορίζεται μόνο από το οικονομικό της επίπεδο αλλά στις σημερινές εποχές χαρακτηρίζεται πλέον και από το μορφωτικό της επίπεδο, φαίνεται πως έχει γίνει το πιο σημαντικό διαχωριστικό στοιχείο σε αναρίθμητες ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες (βλέπε για παράδειγμα Ινδία). Είναι κάτι που κατευθύνεται άμεσα από την παγκοσμιοποίηση και την προέλαση της τεχνολογίας, η οποία διευκολύνθηκε από την φιλελεύθερη παγκόσμια τάξη που δημιουργήθηκε σε μεγάλο βαθμό από τις ΗΠΑ μετά το 1945.

Όταν μιλάμε για μια φιλελεύθερη παγκόσμια τάξη, μιλάμε για ένα βασισμένο σε κανόνες σύστημα διεθνούς εμπορίου και επενδύσεων που έχει αποτελέσει

το καύσιμο της παγκόσμιας ανάπτυξης τα τελευταία χρόνια. Αυτό είναι το σύστημα που επιτρέπει στα iPhones να συναρμολογούνται στην Κίνα και να παραδίδονται σε πελάτες στην Ευρώπη, στις ΗΠΑ ή την Αυστραλία την εβδομάδα πριν από τα Χριστούγεννα. Έχει διευκολύνει επίσης την μετακίνηση ανθρώπων από πιο φτωχές περιοχές σε πιο πλούσιες, όπου μπορούν να βρουν μεγαλύτερες ευκαιρίες για τους ίδιους και τα παιδιά τους (βλέπε ελληνική κρίση). Οπότε καταλαβαίνουμε ότι ο Τράμπ στην προεκλογική του εκστρατεία όταν έδειχνε το συγκεκριμένο τηλεφώνημα και αναρωτιόταν γιατί να μη φτιάχνεται στις ΗΠΑ πόσο έξω είναι από αυτήν την στρατηγική.

Το σύστημα αυτό λειτούργησε άψογα: από το 1970 ως και την κρίση των ΗΠΑ το 2008, η παγκόσμια παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών τετραπλασιάστηκε, βγάζοντας εκατοντάδες εκατομμύρια ανθρώπους από την φτώχεια, όχι μόνο στην Κίνα και στην Ινδία αλλά και στη Λατινική Αμερική και την υπό-Σαχάρα Αφρική. Υπάρχει όμως κάτι που πήγε στραβά. Όλοι γνωρίζουν πλέον και συμφωνούν, ότι τα οφέλη από το σύστημα αυτό δεν κατευθύνθηκαν σε όλα τα τμήματα του πληθυσμού. Οι εργατικές τάξεις στον ανεπτυγμένο κόσμο είδαν τις θέσεις εργασίας να εξαφανίζονται, καθώς οι εταιρείες μετέφεραν τμήματα της παραγωγής στο εξωτερικό στην προσπάθειά τους να προσαρμοστούν σε μια αμείλικτη ανταγωνιστική παγκόσμια αγορά. Το ίδιο συμβαίνει στην Αυστραλία με τις μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες να πηγαίνουν στην Νότια Κορέα ή σε άλλες χώρες.

Πώς όμως οι ΗΠΑ επηρέασαν αυτή την κατάσταση; Η τάση αυτή διογκώθηκε από την κρίση των στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ το 2008 και την κρίση του ευρώ που έπληξε την Ευρώπη λίγα χρόνια αργότερα, βλέπουμε τα αποτελέσματα ακόμα στην Ελλάδα. Και στις δύο περιπτώσεις, συστήματα που σχεδίασαν οι ελίτ (ΔΝΤ - Παγκόσμια Τράπεζα) - οι απελευθερωμένες χρηματοοικονομικές αγορές στην περίπτωση των ΗΠΑ και οι ευρωπαϊκές πολιτικές όπως το ευρώ και το Σένγκεν - κατέρρευσαν όταν ήρθαν αντιμέτωπα με αυτή την καινούργια τάση. Το κόστος των αποτυχιών αυτών έπληξε τους πάντες, από το τραπεζικό σύστημα δηλαδή τις ίδιες τις ελίτ αλλά πολύ περισσότερο τους απλούς εργατές και συνταξιούχους.

Το μεγάλο τελικό ερωτηματικό δεν θα έπρεπε να είναι γιατί ο λαϊκισμός αναδύθηκε το 2016, αλλά γιατί χρειάστηκε τόσο πολύ για να εκδηλωθεί. Και όντως τώρα είμαστε σε μια νέα τάξη πραγμάτων που κανείς δεν ξέρει που θα μας οδηγήσει.

Προεκλογική διαφήμιση στις ΗΠΑ